

ALICE MUNRO

Firar

Çeviri: ROZA HAKMEN

♥ can
öykü

ALICE MUNRO

FİRAR

Runaway, Alice Munro

© 2004, Alice Munro

© 2014, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mart 2014, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 5000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak resmi: © Shutterstock

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3

Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-1965-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

ALICE MUNRO
FİRAR

ÖYKÜ

2009 MAN BOOKER ULUSLARARASI ÖDÜLÜ
2013 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

İngilizce aslından çeviren

Roza Hakmen

♥can

Alice Munro'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Bazı Kadınlar, 2011

Çocuklar Kalıyor, 2012

Nefret, Arkadaşlık, Flört, Aşk, Evlilik, 2013

ALICE MUNRO, 1931'de Ontario'da doğdu. Kanadalı eleştirmenlerin "Bizim Çehov'umuz" diye tanımladıkları usta hikâyecinin *Dance of the Happy Shades* (Mutlu Gölgelelerin Dansı, 1968); *Something I've Been Meaning to Tell You* (Sana Söylemek İstediğim Bir Şey, 1974); *The Beggar Maid* (Fakir Hizmetçi, 1978); *The Moons of Jupiter* (Jüpiter'in Ayları, 1982); *The Progress of Love* (Aşkın Gelişimi, 1986); *Friend of My Youth* (Gençlik Arkadaşım, 1990); *Open Secrets* (Aleni Sırlar, 1994); *Çocuklar Kalıyor* (1998); *Nefret, Arkadaşlık, Flört, Aşk, Evlilik* (2001); *Firar*, (2004); *The View from the Castle Rock* (Castle Rock'tan Görünüş, 2006); *Bazı Kadınlar* (2009); *Dear Life* (Sevgili Hayat, 2012) dışında *Lives of Girls and Women* (Genç Kızların ve Kadınların Yaşamı, 1971) adlı bir romanı yayımlandı. Munro, yazarlık kariyeri boyunca, Kanada'da Governor General, Uluslararası Man Booker, Marian Engel, Trillium Edebiyat, Rea Öykü, PEN/Malamud, Giller, Libris ve O. Henry gibi birçok ödüle layık görüldü. Ayrıca 2013 Nobel Edebiyat Ödülü'nün de sahibi oldu.

ROZA HAKMEN, 1956'da İzmir'de doğdu. 1974'te İzmir Amerikan Kız Koleji'ni, 1979'da ODTÜ Ekonomi Bölümü'nü bitirdi. Bugüne değin, başta Cervantes, Marcel Proust, Oscar Wilde, Carson McCullers, Ernest Hemingway, Juan Benet, Nina Berberova, Anthony Burgess, Mircea Eliade, Tama Janowitz, Anne Rice, Mario Vargas Llosa, Marguerite Duras olmak üzere dünya edebiyatının önde gelen yazarlarının yapıtlarını dilimize çevirdi.

Dostlarım,
Mary Carey
Jean Livermore
Melda Buchanan
anısına

İçindekiler

Firar	13
Şans.....	59
Yakında	99
Sessizlik	139
Tutku	173
Hatalar	213
Entrikalar	251
Güçler	285

FİRAR

Araba buralarda tepe dedikleri küçük tümseğin henüz aşağısındayken Carla gelişini duydu. Geldi, diye düşündü. Mrs. Jamieson –Sylvia– Yunanistan tatilinden döndü. Ahırın kapısından –ama dışarıdan hemen görülemeyecek kadar içeride durarak– Mrs. Jamieson’ın mecburen geçeceği yolu gözledi; evi Clark’la Carla’nın eviyle aynı yolun üzerinde, yedi-sekiz yüz metre ilerideydi.

Onların bahçe kapısına doğru dönmeye niyetli bir araba olsa şu anda yavaşlaması gerekirdi. Ama Carla hâlâ bir umut taşıyordu. *Lütfen o olmasın.*

Oydu. Mrs. Jamieson başını bir kez, hızla çevirip baktı –çakılların üzerinde yağmurun açtığı çukurların ve su birikintilerinin arasında manevra yaparken epeyce zorlanıyordu– ama direksiyonu bırakıp el sallamadı, Carla’yı görmemişti. Carla omuza kadar çıplak bronz bir kol, rengi eskisine göre iyice açılmış, şimdi platin sarısından çok, beyaz görünen saçlar ve kararlı, öfkeli, kendi öfkesine gülen bir yüz ifadesi görebildi – yani Mrs. Jamieson’ın böyle bir yolda araba sürerken takınacağı ifade. Başını çevirdiğinde gözlerinde bir ışık –bir soru bir umut ışığı– çaktı sanki; Carla ürkererek geri çekildi.

Hadi bakalım.

Clark henüz farkında değildi belki. Bilgisayar başın-

da oturuyorsa pencereye ve yola sırtı dönük olurdu.

Ama Mrs. Jamieson arabayla tekrar geçebilirdi. Havaalanından arabasıyla gelirken alışveriş yapmamıştı belki – önce eve uğrayıp ne ihtiyacı olduğuna bakmak istemiş olabilirdi. O zaman görürdü Clark. Hem hava karardıktan sonra evinin ışıkları da görülecekti. Ama aylardan temmuzdu, hava geç kararıyordu. Belki yorgunluktan ışıkları falan açmayıp erkenden yatardı.

Fakat telefon da edebilirdi. Şu andan itibaren her an.

O yaz yağmur yağdıkça yağıyordu. Sabahları duyulan ilk ses gezerevin¹ çatısına patırtıyla yağın yağmurun sesiydi. Yollar çamura batmıştı, uzun otlar su içindeydi, yağmur yağmazken, bulutlar dağılacakmış gibi görüldüğü zaman bile tepedeki yapraklar rasgele sağanaklar yağdırıyordu. Carla dışarıya her çıkışında geniş kenarlı eski bir Avustralya fötr şapkası takıyor, kalın saç örgüsünü gömleğinin içine sokuyordu.

Clark'la Carla bütün kampingleri, kafeleri dolaşmış, turizm bürosunun panosuna, akıllarına gelen her yere ilan asmışlardı ama atlı trekking müşterisi çıkmıyordu. Ders almaya gelen birkaç öğrenci vardı sadece, onlar da devamlı öğrencilerdi, geçen yazı geçirmelerini sağlayan tatildeki okul çocukları, yaz kamplarından otobüs dolusu çocuklar değil. Bel bağladıkları devamlı öğrenciler bile bir yerlere tatile gidiyor, hatta bazıları hava çok moral bozucu olduğundan derslerini iptal ediyordu. Eğer haber vermekte çok gecikirlerse Clark iptal edilen dersin parasını alıyordu. Birkaçı buna itiraz edip temelli ayrılmıştı.

Pansiyondaki üç at hâlâ biraz gelir getiriyordu. O

1. Bir yere kalıcı olarak park edilen, elektriği ve suyu olan, konut olarak kullanılan büyük karavan. (Y.N.)

üçü ve kendilerine ait dört at o sırada otlaktaydılar, ağaçların altını eşliyorlardı. Yağmurun şimdilik dindiğini fark etmeye bile mecalleri yokmuş gibi görünüyorlardı; öğleden sonraları yağmur bir süreliğine diniyordu böyle. Tam insanı umutlandırarak kadar – bulutlar ağarıp inceleyiyor, bir türlü gerçek bir güneş ışığına dönüşemeyen yumuşak bir aydınlık aralarından süzülüyor, genellikle akşam yemeği saatinden önce de geçip gidiyordu.

Carla ahırını temizlemeyi bitirmişti. Acele etmemişti – günlük işlerin ritmi, ahırın yüksek tavanı, içerideki koku hoşuna gidiyordu. Sonra olur da beşteki öğrenci gelir diye, manejde toprağın ne kadar kurduğuna bakmaya gitti.

Sürekli sağanakların hiçbiri fazla kuvvetli ve rüzgârlı değildi ama geçen hafta ağaç tepelerinde aniden bir kıpırtı, ardından bir patlama olmuş, yağmur neredeyse yatay, gözü kör edercesine yağmıştı. Fırtına on beş dakika sonra dinmişti. Ama yollara ağaç dalları savrulmuş, elektrik telleri kopmuş, manejin üzerindeki plastik çatının koca bir parçası yerinden sökülüştü. Trekking parkurunun o ucunda göl gibi bir su birikintisi oluşmuştu; Clark akşam hava karardıktan sonra da çalışmaya devam ederek suyu boşaltabilmek için kanal kazmıştı.

Çatı onarılmamıştı henüz. Clark atlar çamura girmesin diye tel çit çekmiş, Carla daha kısa bir trekking parkuru çizmişti.

Şimdi de Clark internette çatı malzemesi satın alabileceği bir yer arıyordu. Keselerine uygun bir ucuz satış mağazası ya da elindeki malları ikinci elden çıkarmaya çalışan biri. Kentteki yapı markete, Hy and Robert Buckley's Building Supply'¹ gitmeye niyeti yoktu; oraya Highway

1. High ve Robert Buckley İnşaat Malzemesi. (Y.N.)

Robbers Buggery Supply¹ adını takmıştı; çünkü adamlara hem çok borcu vardı hem de onlarla kavgalıydı.

Clark sadece borçlandığı kişilerle kavga etmezdi. Başlangıçta karşısındakine ilginç gelen cana yakınlığı ansızın hınca dönüşürdü. Kavgalı olduğu için asla ayak basmadığı çeşitli yerler vardı, oralara hep Carla'yı gönderirdi. Eczane bunlardan biriydi. Yaşlı bir kadın kuyrukta Clark'ın önüne geçmişti – daha doğrusu, unuttuğu bir şeyi almaya gitmiş, döndüğünde sıranın sonuna gireceğine öne geçmiş, Clark itiraz ettiğinde kasiyer, “Hanımın amfize mi var,” deyince Clark, “Ya, öyle mi? Bende de basur var,” demiş, eczacı çağrılmış ve münasebetsizliğe gerek olmadığını söylemişti. Karayolunun üstündeki kafede reklamı yapılan kahvaltılık indiriminden sabah saat on biri geçtiği için yararlanamamış, o da tartışmaya girmiş, sonra elindeki karton kahve bardağını yere atmıştı – onların dediğine göre, pusette oturan bir bebeğe kıl payı isabet etmemişti. Clark ise bebeğin beş yüz metre ileride olduğunu ve sıcaktan koruyucu karton verilmediği için bardağı elinden bıraktığını söylüyordu. Koruyucu karton istemediğini söylemişlerdi. Clark da istenmeden verilmesi gerektiğini.

“Bir anda parlayıveriyorsun,” demişti Carla.

“Erkekler parlar.”

Carla ona Joy Tucker'la kavgasını hatırlatmamıştı. Joy Tucker kent kütüphanecisiydi, atı onların pansiyonundaydı. At asabi küçük bir doru kısraktı, adı da Lizzie'ydi; Joy Tucker şakacı bir ruh hali içinde olduğu zamanlar ona Lizzie Borden derdi. Bir gün önce hiç de şakacı olmayan bir ruh hali içinde arabasıyla gelip çatı henüz onarılmadı diye şikâyet etmiş, Lizzie'nin perişan görüldüğünü, üşütmüş olabileceğini söylemişti.

1. Yol kesenler kulampara malzemesi. (Ç.N.)

Aslında Lizzie'nin bir şeyi yoktu. Clark –kendince– kadını sakinleştirmeye çalışmıştı. Ama bu sefer Joy Tucker parlamış, pansiyona mezbelelik deyip Lizzie'nin bundan iyisine layık olduğunu söylemiş, Clark da, “İşine gelirse,” demişti. Carla'nın tahmininin aksine Joy, Lizzie'yi pansiyondan almamıştı – ya da henüz almamıştı. Ama Clark daha önce gözdesi olan küçük kısrığa küsmüştü. Sonuçta Lizzie'nin gururu incinmişti – yürütme-ye kalktıklarında huysuzlanıyor, toynakları temizlenirken kıyameti koparıyordu; mantar oluşmasın diye bu işi her gün yapmak zorundaydılar. Carla ısırmalara karşı tetikte olmak durumundaydı.

Ama Carla'yı en çok endişelendiren, ahırda ve dışarıda atlara yoldaşlık eden küçük beyaz keçi Flora'nın ortadan kaybolmuş olmasıydı. İki gündür yoktu ortalarda. Carla vahşi köpeklere ya da kır kurtlarına, hatta bir ayıya yem olmasından korkuyordu.

İki gecedir rüyasında görüyordu Flora'yı. İlk rüyada Flora ağzında kırmızı bir elmayla yatağının yanına kadar gelmişti ama –bir gece önceki– ikinci rüyada Carla'nın geldiğini görünce kaçmıştı. Bacağı aksıyor gibiydi ama yine de koşmuştu. Carla'yı bir savaş meydanında rastlanabilecek, dikenli telden bir barikata götürmüş, sonra da akşayan bacağına rağmen tellerin arasından geçmişti, beyaz bir yılanbalığı misali kayıvermiş, gözden kaybolmuştu.

Atlar Carla'nın maneje gittiğini görmüş, hep birlikte çite yanaşmışlardı –Yeni Zelanda battaniyelerine rağmen bakımsız gibiydiler– Carla dönüşte onları görsün istiyorlardı. Carla onlarla alçak sesle konuşup eli boş geldiği için özür diledi. Boyunlarını okşadı, burunlarını sıvazladı, Flora'dan haberleri var mı, diye sordu.

Grace'le Juniper ismi anlamış ve Carla'nın endişesini paylaşmış gibi hızlı hızlı nefes alıp burunlarını sürttüler ama tam o sırada Lizzie aralarına girip tos vurarak Grace'in kafasını Carla'nın elinden ayırdı. Bununla da ye-

tinmeyip elini hafifçe ısırđı, Carla onu uzun uzun azarlamak zorunda kaldı.

Carla üç yıl öncesine kadar gezerevlere pek bakmamıştı aslında. Onlara gezerev de demezdi. Annesiyle babası gibi ona da bu tanım özentisi gelirdi. Bazı insanlar karavanda oturuyordu işte, o kadar. Karavan şöyle olmuş, böyle olmuş, fark etmezdi. Carla buraya taşındığında, Clark'la bu hayatı seçtiğinde bakış açısı değişmişti. "Gezerev" demeye, insanların bu evleri ne şekilde düzenlediğine bakmaya başlamıştı. Astıkları perdeler, söveleri nasıl boyadıklarına, ilave edilen iddialı verandalara, avlulara, odalara. Kendisi de bu tür tadilatlarla başlamak için sabırsızlanıyordu.

Clark bir süre boyunca onun fikirlerine itiraz etmemişti. Kapı önüne yeni basamaklar yapmış, merdiven için eski ferforje parmaklık aramıştı uzun süre. Mutfak ve banyo boyasına, perde kumaşına harcanan para konusunda şikâyet etmemişti. Carla boya işini aceleye getirmişti – o sırada boyadan önce dolap kapaklarının menteşelerini çıkarmak gerektiğini bilmiyordu. Perdeleri astarmak gerektiğini de; perdeler solmuştu.

Clark'ın itiraz ettiği şey, bütün odalarda aynı olan ve Carla'nın değiştirmeyi en çok istediği halıları sökmek olmuştu. Halı küçük kahverengi karelere bölünmüştü, her karenin üzerinde daha koyu kahverengi, pas rengi ve taba çizgilerle desenler vardı. Carla uzun süre her karede aynı çizgi ve desenlerin aynı sırayla yerleştirilmiş olduğunu zannetmişti. Sonra onları inceleyecek vakti, bol bol vakti olduğunda, dört ayrı desenin birleşerek daha büyük, birbirine eş kareler oluşturduğunu fark etmişti. Deseni bazen kolaylıkla seçiyor bazen de dikkatle bakması gerekiyordu görebilmek için.

Dışarıda yağmur yağarken, Clark ruh haliyle içeri-

deki havayı ağırlaştırarak bilgisayar ekranından başka şeyle ilgilenmek istemezken bakardı halıya. Yine de böyle zamanlarda en iyisi ahırda yapılacak bir işi hatırlamak ya da uydurmaktı. Carla mutsuz olduğunda atlar yüzüne bakmazdı ama hiçbir zaman bağlanmayan Flora, gelip ona sürtünür, ışıltılı sarı-yeşil gözlerinde tam duygudaşlık sayılamayacak –daha çok dostça bir alaya benzeyen– bir ifadeyle Carla’ya bakardı.

Clark koşum takımını için pazarlık etmeye gittiği bir çiftlikten alıp eve getirdiğinde, Flora büyücek bir oğlaktı. Çiftliktekiler köy hayatından, en azından hayvan yetiştirmekten vazgeçiyorlardı; atlarını satmışlar, keçileri elden çıkaramamışlardı. Clark keçilerin at ahırlarına bir rahatlık bir huzur kattığını duymuş, denemek istemişti. Zamanı geldiğinde çiftleştirmeyi düşünmüşler ama kızıştığı yolunda hiçbir işaret görmemişlerdi.

Başlangıçta Flora sadece Clark’ı sahibi bellemiş, sürekli peşinde dolaşmış, ilgisini çekebilmek için hoplayıp zıplamıştı. Bir kedi yavrusu kadar çevik, zarif ve kışkırtıcıydı; tıpkı âşık, saf bir genç kıza benzemesi ikisini de güldürmüştü. Ama büyüdükçe Carla’ya daha çok bağlanmış, sevgisi birden olgunlaşmış, delişmenliği azalmıştı; artık ölçülü ve ironik bir mizah duygusu taşır gibiydi. Carla atlara karşı şefkatli, kuralcı ve oldukça anaçtı ama Flora’yla dostluğu çok farklıydı, Flora onun üstünlük hissetmesine izin vermezdi.

Carla ahır çizmelerini çıkarırken, “Flora’dan hâlâ haber yok mu?” dedi. Clark internete “Kayıp Keçi” ilanı vermişti.

Clark, “Şimdilik yok,” dedi; aklı başka yerde gibiydi, ama ses tonunda husumet yoktu. Daha önceki tahmini tekrarlayarak Flora’nın kendine bir teke aramaya gitmiş de olabileceğini söyledi.

Mrs. Jamieson hakkında tek laf etmedi. Carla çay-

danlığın altını yaktı. Clark bilgisayar başında otururken çoğu kez yaptığı gibi kendi kendine mırıldanıyordu.

Bazen konuşurdu bilgisayarla. *Yok ya*, derdi bir iddiaya cevaben. Bazen de gülerdi – ama sonra Carla neye güldüğünü sorduğunda hatırlayamazdı.

Carla, “Çay ister misin?” diye seslendiğinde Clark kalkıp mutfağa gelerek onu şaşırttı.

“Evet,” dedi, “evet, Carla.”

“Ne var?”

“Telefon etti.”

“Kim?”

“Majesteleri. Kraliçe Sylvia. Yeni dönmüş.”

“Arabanın sesini duymadım.”

“Duydun mu diye sormadım.”

“Niye aramış peki?”

“Senin gidip evi toparlamasına yardım etmeni istiyor. Öyle söyledi. Yarın.”

“Sen ne dedin?”

“Tabii, dedim. Ama sen arayıp gideceğini söyle gene de.”

Carla, “Ne gerek var, sen söylemişsin ya,” dedi. Çayı fincanlara doldurdu. “O gitmeden önce evi temizlemiştim. Bu kadarcık zamanda ne iş çıkabilir ki?”

“Belki o yokken içeri rakunlar girip ortalığı dağıtmıştır. Belli olmaz.”

“Şu anda telefon etmem gerekmiyor,” dedi Carla. “Önce çayımı içip sonra da duş almak istiyorum.”

“Bir an önce ara.”

Carla çayıyla birlikte banyoya giderken seslendi: “Çamaşırhaneye gitmemiz lazım. Havlular kurduğunda bile küf kokuyor.”

“Konuyu değiştirmeyelim Carla.”

Carla duşun altına girdikten sonra bile Clark, kapının arkasından seslendi.

Dünyanın en iyi öykü yazarları arasında sayılan, Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Alice Munro'nun bu kitabındaki sekiz öykünün her biri içeriğinin derinliği ve çok boyutluluğuyla roman olabilecek kadar kapsamlı; buna karşın kısa öykü yapısının kurallarına ve seçiciliğine sıkı sıkıya bağlı; dahası bir solukta okunacak kadar sürükleyici.

Öykülerin hemen hepsinde birkaç aydan 40 yıla uzanan geri dönüşler var. Bu geri dönüşlerin hiçbirinde bir yaşamın açıklanması yapılmıyor, yaşananlara mazeret aranmıyor, sadece yaşamın geçmişteki o kesiti gösteriliyor. Üstelik sağlıksız bir duygusallığa kapılmadan, serinkanlı bir yaklaşımla anlatılıyor olaylar.

Munro'nun eşsiz betimlemeleriyle çizdiği kişiler, neredeyse herkese tanıdık gelecek kadar gerçek ve Munro, her zamanki ustalığıyla sade döşenmiş loş salonları, tavan aralarını, limonlukları anlatırken, her yanı elinizle koymuş gibi o mekânlarda rahatça gezineceksiniz.

